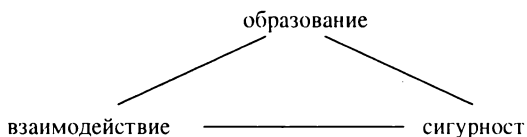

на малките деца, в приготвянето на храната в отсъствие на майката или в търговията заедно с нея) и бързо се учи как да се държи с връстниците си и с другия пол според груповите очаквания. Към дванадесет годишната си възраст децата вече внасят значителен принос в икономическата дейност на родителите, които окончателно довършват тяхното професионално или социално обучение. Целият процес се осъществява при взаимно уважение между деца и възрастни и без разкъсване между морално възпитание, ролите в семейството и знанията от икономически порядък.

Пеленаче или юноша, детето винаги остава на най-сигурното място — в прегръдките на своята общност. Сигурността за бъдещето е гарантирана от традицията, а сигурността по отношение на неизвестното — от единството на групата. Здравите отношения, свързващи възпитанието, социалното единство и сигурността могат да бъдат онагледени по следния начин:

Първостепенната роля на общността се засилва от факта, че за Циганите и Чергарите отношенията с чуждото обкръжение са ограничени и като цяло негативно ориентирани, източник са на безпокойство, представят се и се преживяват като носещи нещастие. По-принцип срещите с външния свят са придружени с насилие: винаги — психологическо (страх, подозрителност), често — социално (непрекъснатото противопоставяне), нерядко — физическо (насилствено изхвърляне, агресивност). Ето защо самата среща излиза от сферата на навиците и на рутината (в рамките на професионалната активност), за да навлезе в по-регулярния и институционализиран контекст, където инициативността не принадлежи на Циганина: такива са отношенията със съседите при временно или постоянно отсядане, при отсядане по разрешените места за паркиране, и най-вече отношенията в областта на образованието. За Циганите и Чергарите училището е външен елемент за възпитанието на децата. То по принцип е разрушителен фактор, понеже разстройва вътрешнокултурно-